

<https://doi.org/10.59546/18290744-2023.10-12-39>

ԵՓՐԵՄ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
*Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության
նախարարության հակակոռուպցիոն
քաղաքականության մշակման բաժնի պետ,
Հայաստանի Հանրապետության
պետական կառավարման ակադեմիայի հայցորդ*

YEPREM KARAPETYAN
*Head of the Division for Drafting of the
Anti-Corruption Policy of the
Ministry of Justice of the Republic of Armenia,
Applicant at the Public Administration Academy of the Republic of Armenia*

ЕПРЕМ КАРАПЕТАН
*Начальник отдела по разработке антикоррупционной
политики Министерства юстиции Республики Армения,
соискатель Академия государственного управления Республики Армения*

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԲԱՐԵՎԱՐՔՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

THE CONCEPT OF PUBLIC INTEGRITY

КОНЦЕПЦИЯ ОБЩЕСТВЕННОЙ ДОБРОСОВЕСТНОСТИ

Ներածություն

Հանրային ծառայության համակարգում կոռուպցիայի կանխարգելման տեսանկյունից կենտրոնական տեղ է գրավում բարեվարքության համակարգը, որը ներպետական օրենսդրությունում հարաբերականորեն նոր երևույթ է:

Վերոգրյալով պայմանավորված, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ներպետական դոկտրինալ աղբյուրներում բարեվարքության համակարգին անդրադարձը շատ չէ՝ էական նշանակություն է ստանում բարեվարքության եզրույթի բովանդակության բացահայտումը և հասկացության սահմանումը:

Նշվածը գործնականում կարող է օգտակար լինել բարեվարքության համակարգի հետագա բարելավման և օրենսդրական փոփոխությունների իրականացման համատեքստում՝ բարեվարքության համակարգի տարրերի շրջանակը հստակեցնելիս և դրանց օրենսդրական կարգավորումները սահմանելիս:

Ուստի սույն հոդվածի շրջանակում ուսումնասիրվել են բարեվարքության բովանդակության հիմնական տարրերը և առաջարկվել է օրենսդրորեն սահմանել հանրային բարեվարքության հասկացությունը՝ համապատասխան ձևակերպմամբ:

Հիմնական հետազոտություն

Հայրենական օրենսդրությունում «Բարեվարքություն» եզրույթը համեմատաբար նոր է, իսկ հայրենական իրավագիտության դոկտրինալ աղբյուրներում բարեվարքության բովանդակությունը բացահայտող աշխատանքները՝ սակավաթիվ: Հաշվի առնելով նշվածը և միևնույն ժամանակ գիտակցելով, որ կոռուպցիայի կանխարգելման շրջանակում բարեվարքությունն ունի էական նշանակություն կարևոր է սույն եզրույթի բովանդակության, ինչպես նաև բարեվարքության համակարգի ուսումնասիրությունը:

Բարեվարքության բովանդակության բացահայտման տեսանկյունից նախևառաջ կարևոր է հասկանալ, թե որտեղից է այս եզրույթն առաջացել և ինչ է բնորոշել:

«Բարեվարքություն» հասկացությունը բացատրական բառարաններում նկարագրվում է որպես հատուկ բարոյական արժեքների կանոններին հավատարմություն¹, ազնիվ լինելու և բարոյական ամուր սկզբունքներ ունենալու որակ, որն անձը հրաժարվում է փոխել, ամբողջականություն², իսկ որպես հոմանիշ կիրառվում են ազնվություն, արժանապատվություն, վստահելիություն բառերը: Բարեվարքությունը բնորոշվում է որպես «աշխատանքային պարտականությունները ազնվորեն, բարեխղճորեն, առանց կոռուպցիայի կատարում, աշխատանքային հարաբերությունների մեջ օրինավոր, պարկեշտ վարքագծի դրսևորում»³:

Բարեվարքության հասկացությունը ունի լատինական ծագում: Լատիներենում սույն եզրույթը ծագել է «integer» (ամբողջական) արմատից, որն ուղիղ իմաստով նշանակել է «ամբողջություն», «ամբողջական», իսկ փոխաբերական իմաստով մաքրություն, անկեղծություն, ճշմարտացիություն և այլն⁴:

Կարելի է ասել, որ ընդհանուր առմամբ «բարեվարքություն» հասկացությունը, որն ունի լատինական ծագում, կիրառվում է նկարագրելու անձի բարոյական, իր սկզբունքներին հավատարիմ, ազնիվ և արժանապատիվ վարքագիծը:

Ինչ վերաբերում է բարեվարքության եզրույթի կիրառությանը օրենսդրությունում, ապա այն նկարագրվում է որպես հանրային իշխանության մարմիններում պաշտոնատար անձանց կողմից իրենց պարտականություններն իրականացնելիս օրինակելի վարքագծի դրսևորում:

Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (ՏՀՀԿ) կողմից հանրային բարեվարքությունը նկարագրում է որպես «հետևողական հավասարեցում և հավատարմություն, ընդհանուր էթիկական արժեքներ, սկզբունքներ և նորմեր ուղղված հանրային ոլորտում հանրային շահը մասնավոր շահից կարևորելու և հանրային շահին առաջնահերթություն տալու համար»⁵:

Ընդ որում, ՏՀՀԿ կողմից հանրային ոլորտի տակ հասկացվում է օրենսդիր, գործադիր, դատական և վարչական մարմինները, դրանցում պաշտոն զբաղեցնող անձինք, անկախ այն հանգամանքից նրանք նշանակված են կամ ընտրված, վարձատրվում են կամ ոչ, զբաղեցնում են ժամանակավոր, թե մշտական պաշտոն, գտնվում են կառավարման կենտրոնական ապարատում, թե այլ մակարդակում: Հանրային ոլորտը կարող է ներառել նաև հանրային

¹ Տե՛ս «Merriam-Webster» dictionary, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/integrity>:

² Տե՛ս «Cambridge dictionary», <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/integrity>:

³ Տե՛ս Լեզվի կոմիտեի պաշտոնական կայքը, <https://www.langcom.am/%D5%A2%D5%A1%D6%80%D5%A5%D5%BE%D5%A1%D6%80%D6%84%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%B8%D6%82%D5%B6/>:

⁴ Տե՛ս Քաղաքացիական ծառայության պաշտոնի անձնագրով նախատեսված գործառույթների արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ կոմպետենցիաներ, «Բարեվարքություն», <https://www.gov.am/am/announcements/item/346/>:

⁵ Տե՛ս «OECD recommendation of the council on public integrity» 2017, էջ 3, <https://www.oecd.org/gov/ethics/OECD-Recommendation-Public-Integrity.pdf>:

կազմակերպությունները, պետական մասնակցությամբ, հանրային և մասնավոր գործընկերությամբ կազմակերպությունները և դրանցում պաշտոն զբաղեցնող անձանց, ինչպես նաև այն պաշտոնյաներին և կազմակերպություններին, որոնք մատուցում են հանրային բնույթի ծառայություններ: Նշվածները որոշ երկրներում կարող են պատվիրակվել մասնավոր ոլորտին կամ ֆինանսավորվել մասնավոր աղբյուրներից:

ՏՀԶԿ կողմից տրվող հասկացության ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ միջազգային այս կառույցը բարեվարքությունը դիտարկում է որպես համակարգ, այլ ոչ սոսկ որպես առանձին երևույթ կամ եզրույթ: Կարելի է ասել, որ ՏՀԶԿ կողմից տրված բնորոշման համատեքստում բարեվարքությունը մի համակարգ է, որը ներառում է հանրային ոլորտում պաշտոնատար անձանց վարքագծի այնպիսի դրսևորում ապահովելուն, որի շրջանակում կապահովվի հանրային շահի գերակայությունը մասնավոր շահի նկատմամբ:

Միավորված ազգերի կազմակերպության թմրամիջոցների և հանցավորության դեմ պայքարի գրասենյակի կողմից հանրային ոլորտի բարեվարքությունը կամ հանրային բարեվարքությունը նկարագրելիս նշվում է, որ այն վերաբերում է հանրային ոլորտում առկա լիազորությունների և ռեսուրսների արդյունավետ և ազնիվ օգտագործմանը և հետապնդում է հանրային նպատակների իրականացում⁶: Բացի այդ, հանրային ոլորտում ակնկալվում է, որ կպահպանվեն թափանցիկության, հաշվետվողականության, արդյունավետության և կոմպետենտության վերաբերյալ հատկանիշները: Հենց ՄԱԿ-ի աշխատակիցներին ներկայացվում է բարեվարքության կանոնները պահպանելու պահանջ, իսկ բարեվարքությունը նկարագրվում է որպես աշխատակցի կարգավիճակին և աշխատանքի վրա ազդեցություն գործող ցանկացած հարցի վերաբերյալ անկողմնակալություն, ազնվություն, արդարություն, հավատարմություն և ճշմարտացիություն դրսևորելուն⁷:

Մի շարք տեսական աղբյուրներում անդրադարձ է կատարվում բարեվարքության ոչ միայն հանրային բաղադրիչին, այլև մասնավոր բարեվարքության խնդրին:

Ըստ Պատրիկ Դոբելի՝ պաշտոնատար անձանց կողմից ցանկացած որոշման կայացում պահանջում է փոխզիջում պաշտոնավարման, արդյունավետության և անձնական գնահատում իրականացնելու տեսանկյունից⁸: Իսկ անձնական բարեվարքությունը, ըստ նրա, հանդիսանում է անձի կողմից պարտավորություններ ստանձնելու և իր գործողություններն ու վարքագիծը այդ պարտավորություններին համապատասխանեցնելու կարողություն: Միաժամանակ հանրային իշխանությունը ենթադրում է, որ այդ մարմիններում պաշտոն զբաղեցնող անձինք իրենց վարքագիծը պայմանավորում են սահմանված ընթացակարգերով և չափանիշներով և իրենց լիազորությունները հաշվետու կերպով իրականացնում են այդ չափանիշների հաշվառմամբ⁹:

Ընդհանուր առմամբ հեղինակի կողմից առանձնացվում են հանրային ծառայողների կողմից ցուցաբերվող վարքագծի հիմնական դրսևորումները: Առաջին, հանրային ծառայողները պետք է պահպանեն կառավարության գործունեության հիմնական սկզբունքները: Երկրորդ, անձինք համաձայնվում են ստորադասել իրենց սեփական վարքագիծը գործող օրենսդրու-

⁶ Տե՛ս UNODC, “Knowledge tools for academics and professionals, UNODC Module Series on Integrity and Ethics”, p.8 https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Integrity_and_Ethics_Module_13_Public_Integrity_and_Ethics.pdf:

⁷ Տե՛ս նույն տեղում:

⁸ Տե՛ս J. Patrick Dobel “Integrity in the Public Service” “Public Administration Review”, 1990 https://www.researchgate.net/publication/275871995_Integrity_in_the_Public_Service

⁹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 356:

թյուններով և կարգավորումներով սահմանված ընթացակարգերի վերջնարդյունքների հետ: Երրորդ, անձինք համաձայնվում են լինել հաշվետու համապատասխան իշխանություններին և լայն հասարակությանը: Չորրորդ, անհատները պետք է լինեն ազնիվ իրենց կողմից ներկայացվող հաշվետվություններում: Հինգերորդ, նրանք պետք է փորձեն գործել կոմպետենտ և արդյունավետ՝ սահմանված նպատակներին հասնելու համար: Եվ վերջապես անձինք համաձայնում են օգտագործել հանրային միջոցները հոգուտ հանրային շահի և ոչ թե իրենց անձնական նպատակների համար:

Վերոգրյալի համատեքստում հեղինակն անդրադարձ է կատարում նաև հանրային բարեվարքության համակարգին՝ առանձնացնելով դրա շրջանակում հիմնական պարտավորությունները՝ հանրությանը և իշխանություններին հաշվետու լինելը, պետական ռեժիմի արժեքները պահպանելը, սահմանված նպատակներին հասնելու նպատակով ինստիտուտներ և կառուցակարգեր կառուցելը և հարգելը, շահագրգիռ կողմերի ազնիվ և համարժեք մասնակցությունը գործընթացներին ապահովելը, ծրագրերը և ռազմավարությունները կոմպետենտորեն իրականացնելը, կառավարումն արդյունավետորեն իրականացնելը, ծրագրերի և քաղաքականությունների իրականացման գործում հանրության և այլ մասնակիցների մասնավոր հետաքրքրվածությունը այնպես ապահովելը, որ ծրագրի հիմնական նպատակները չձախողվեն¹⁰:

Հուբերտն, անդրադառնալով բարեվարքության հասկացության վերաբերյալ առկա մոտեցումներին, նշում է, որ հանրային կառավարման տեսանկյունից բարեվարքությունը կառավարման որակն է, որը համապատասխանում է բարոյական արժեքներին և նորմերին: Նշվածը ներառում է հետևողականությունը, համախմբվածությունը և օրինականությունը: Ընդ որում, ըստ Հուբերտի՝ բարեվարքության բնորոշման մեջ կենտրոնական տեղ են զբաղեցնում արժեքները և հանրային բնույթի արժեքները, որոնք կառավարման կարևոր որակներից են¹¹:

Այսպիսով, «բարեվարքություն» եզրույթի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ դրա շրջանակում ներառվում են անհատի, անձանց խմբի կողմից դրսևորվող վարքագծի ներքին և արտաքին կողմերը և դրանց համապատասխանությունը առկա արժեքային տարբեր համակարգերին: Ինչ վերաբերում է հանրային բարեվարքությանը, ապա պետք է ընդգծել, որ այն պետական կառավարման շրջանակում պետական մարմինների և պաշտոնատար անձանց կողմից դրսևորվող վարքագծի կարգավորումն է:

Միաժամանակ, հայրենական դոկտրինալ աղբյուրներում քիչ է անդրադարձ կատարվել բարեվարքության բովանդակությանը իրավական տեսանկյունից: Նշված հասկացության սահմանումը տեսական մակարդակում կարևոր է բարեվարքության տարրերի բացահայտման, դրանց շրջանակի հստակեցման տեսանկյունից: Ուստի ամփոփելով առկա ընդհանուր մոտեցումները՝ առաջարկվում է հանրային բարեվարքության հետևյալ հասկացությունը:

«Հանրային բարեվարքությունը էթիկական արժեքների, սկզբունքների և նորմերի համակարգ է, որն ապահովում է հանրային իշխանության մարմիններում պաշտոն զբաղեցնող անձանց կողմից իրենց լիազորություններով պայմանավորված և կարգավիճակից բխող գործառույթների անկողմնակալ, ազնիվ և արդարացի իրականացումը, հաշվետվողականությունը և թափանցիկությունը, հանրային շահի գերակայությունը մասնավոր շահի նկատմամբ»:

¹⁰ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 363:

¹¹ Տե՛ս L. Huberts T. Strüwer “Integrity Violations and Corruption in Western Public Governance: Empirical Evidence and Reflection from the Netherlands”, 2018, “Public Integrity” p. 132, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/10999922.2017.1350796?needAccess=true&role=button>:

Սույն հասկացությամբ բարեվարքությունը բնորոշվում է որպես համակարգ, որն ամրագրված է էթիկական արժեքների սկզբունքների և նորմերի տեսքով: Նշվածը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ, մեր կարծիքով, հանրային բարեվարքությունը չի կարող լինել սոսկ արժեքների համակարգ, այն պետք է ամրագրված լինի տարբեր իրավական ակտերում՝ նաև վարքագծի կանոնների տեսքով: Նշված կանոնները պետք է ապահովեն հանրային իշխանության մարմիններում հանրային շահի գերակայությունը մասնավոր շահի նկատմամբ, այն է՝ պաշտոնատար անձանց վարքագիծը և գործողությունները պետք է ուղղված լինեն հանրային շահի ապահովմանը: Միաժամանակ, դրանք պետք է ուղղված լինեն պաշտոն զբաղեցնող անձանց գործունեության թափանցիկությունը և հաշվետվողականությունը, ինչպես նաև նրանց կողմից իրենց լիազորությունների անկողմնակալ իրականացումն ապահովելուն:

Հարկ է նշել, որ Հայաստանի իրավական համակարգում հանրային բարեվարքության վերաբերյալ կարգավորումներ սահմանվել են վերջին տարիներին: Մասնավորապես, 2018 թվականի մարտի 23-ին ընդունվեց «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը¹² (այսուհետ՝ Օրենք), որում առաջին անգամ ամրագրվեց բարեվարքության համակարգը: Օրենքի 5-րդ գլուխը վերնագրված է «Բարեվարքության համակարգը», իսկ նշված գլխում զետեղված 21-րդ հոդվածի համաձայն՝ բարեվարքության համակարգը ներառում է՝

- վարքագծի սկզբունքները և դրանցից բխող վարքագծի կանոնները (այդ թվում՝ պաշտոնեական (ծառայողական) պարտականությունների իրականացման հետ կապված նվերներ ընդունելու սահմանափակումների վերաբերյալ),
- անհամատեղելիության պահանջները,
- այլ սահմանափակումները,
- շահերի բախումը:

Օրենքի 6-րդ գլխով կարգավորվում են գույքի, եկամուտների, շահերի և ծախսերի հայտարարագրման հետ կապված հարաբերությունները: Այսպիսով՝ հայտարարագրման հետ կապված հարաբերությունները օրենսդիրն առանձնացրել է բարեվարքության համակարգից՝ այն դիտարկելով առանձին: Սակայն նման մոտեցման տրամաբանությունը պարզ չէ: Մասնավորապես, ինչպես արդեն նշվել է վերևում, հանրային բարեվարքությունը ներառում է պաշտոնատար անձանց հաշվետվողականությունը և գործունեության թափանցիկությունը, ինչպես նաև հանրային շահը մասնավոր շահից տարանջատելու պարտականությունը: Հայտարարագրման համակարգի գոյությունը ինքնին ուղղված է վերոգրյալի իրականացմանը և բխում է հենց բարեվարք պաշտոնատար անձի ձևավորման անհրաժեշտությունից: Նման պայմաններում առաջարկվում է «Հանրային ծառայության մասին» օրենքում համապատասխան փոփոխությունների միջոցով լուծել առկա խնդիրը, հայտարարագրման համակարգը ևս ներառելով բարեվարքության ընդհանուր համակարգում:

Անդրադառնալով նվերների ընդունման սահմանափակումների վերաբերյալ կարգավորումներին, հարկ է նշել, որ Օրենքի 21-րդ հոդվածում այն չի ներկայացվում որպես բարեվարքության համակարգի տարր, այլ դիտարկվում է վարքագծի կանոնների համատեքստում: Մինչդեռ, առկա օրենսդրական կարգավորումների և վարքագծի կանոնների և նվերների ընդունման սահմանափակումների հարաբերակցությունից պարզ է դառնում, որ դրանք չեն կարող նույնանալ և քննարկվող երկու իրավահարաբերությունների կարգավորմանն ուղղված կարգավորումները պետք է ներկայացվեն որպես բարեվարքության համակարգի առանձին և միմյանցից անկախ տարրեր:

¹² Ընդունվել է 2018 թվականի մարտի 23-ին: ՏՆՍ ՀՀՊՏ 2018.03.29/24(1382), Գլուխ 5:

Եզրակացություն

Այսպիսով կարելի է նշել, որ հանրային բարեվարքության համակարգն էթիկական արժեքների, սկզբունքների և նորմերի համակարգ է, որը հանդիսանում է կոռուպցիայի կանխարգելման կենտրոնական բաղադրիչներից մեկը: Հանրային բարեվարքությունը ապահովում է հանրային իշխանության մարմիններում պաշտոն զբաղեցնող անձանց կողմից իրենց լիազորություններով պայմանավորված և կարգավիճակից բխող գործառույթների անկողմնակալ, ազնիվ և արդարացի իրականացումը, հաշվետվողականությունը և թափանցիկությունը, հանրային շահի գերակայությունը մասնավոր շահի նկատմամբ:

Հանրային բարեվարքության համակարգի տարրերը ստացել են օրենսդրական ամրագրում, իսկ դրանցով սահմանված պահանջների խախտումը հանգեցնում է պատասխանատվության միջոցների կիրառման:

Միաժամանակ, հանրային բարեվարքության համակարգի տարրերի ներկայիս օրենսդրական շրջանակն ունի որոշակի հստակեցման և վերանայման կարիք, ինչն ըստ էության փոխկապակցված է հանրային բարեվարքության բովանդակության ամբողջական բացահայտման և սահմանման անհրաժեշտության հետ:

Ամփոփագիր: Հանրային ծառայության ոլորտում բարեվարքության հասկացության ուսումնասիրությունը էական նշանակություն ունի ՀՀ իրավական համակարգում իրականացվող հակակոռուպցիոն ոլորտի փոփոխությունների տեսանկյունից՝ դրանց համակարգվածությունը ապահովելու, իրականացվող փոփոխությունների տեսական հիմքն ապահովելու և բարեվարքության համակարգի շրջանակը հստակեցնելու առումներով:

Նշվածը առավել կարևորվում է նաև այն առումով, որ ներպետական դոկտրինալ աղբյուրներում բարեվարքության վերաբերյալ ուսումնասիրությունները սակավաթիվ են, իսկ բարեվարքության հասկացությունը բացահայտված չէ իր ամբողջական բովանդակությամբ: Այս համատեքստում օրենսդրական վերաբերելի կարգավորումները նորություն են հայաստանյան իրականությունում, և օրենսդրական մակարդակում ևս առկա է հստակության ապահովման անհրաժեշտություն:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ, հողվածի շրջանակում վեր են հանվել բարեվարքության եզրույթի վերաբերյալ միջազգային վերաբերելի փաստաթղթերում տրված ձևակերպումները: Միաժամանակ ուսումնասիրվել են բարեվարքության բովանդակության հիմնական տարրերը, որոնք բացահայտվել են մի շարք տեսաբանների աշխատություններում:

Ամփոփելով վերոնշյալ մտեցումները՝ հողվածի շրջանակում առաջարկվում է օրենսդրորեն սահմանել հանրային բարեվարքության հասկացությունը՝ համապատասխան ձևակերպմամբ:

Միաժամանակ, ուսումնասիրելով բարեվարքության համակարգը, որի շրջանակները ամրագրված են «Հանրային ծառայության մասին» օրենքով, պարզ է դառնում, որ այն ունի որոշակիորեն վերանայման կարիք:

Մասնավորապես, հիշյալ օրենքի շրջանակում հայտարարագրման ինստիտուտը ներկայացվում է բարեվարքության համակարգից զատ՝ մինչդեռ հայտարարագրման ինստիտուտի հիմքում դրվող և հետապնդվող նպատակից պարզ է դառնում, որ այն պետք է ընդգրկվի բարեվարքության համակարգի ներքո:

Բացի դրանից՝ առաջարկվում է պաշտոնեական (ծառայողական) պարտականությունների իրականացման հետ կապված նվերների ընդունման սահմանափակումները դիտարկել որպես բարեվարքության համակարգի առանձին տարր՝ այն անջատելով վարքագծի կանոններից:

Annotation. The study of the concept of integrity in the scope of public service is essential from the point of view of the anti-corruption reforms implemented in the RA legal system, in order to ensure their coordination, to provide the theoretical basis of the implemented changes and to clarify the framework of the integrity system.

This is even more important from the point of view that there are few studies on integrity in domestic doctrinal sources, and the concept of integrity is not revealed in its full content. In this context, legislative regulations are a novelty

in the Armenian reality and there is a need to ensure clarity at the legislative level as well.

Based on the above, the description given in the international documents regarding the term of integrity has been highlighted within the framework of this article. At the same time, the main elements of the content of integrity, which were revealed in the works of a number of theorists, were studied.

Summarizing the above-mentioned approaches, within the framework of this article, the concept of public integrity at the legislative level is proposed with the appropriate formulation.

At the same time, the study of integrity system, the scope of which is fixed by the "Public Service" law, clearly shows that it needs some revision.

In particular, within the framework of the above-mentioned law, the declaration institution is presented separately from the integrity system, while it is clear from the purpose of the declaration institution that it should be included under the integrity system.

In addition, it is recommended to consider the restrictions on the acceptance of gifts connected with the implementation of official duties as a separate element of the integrity system, separating it from the rules of conduct.

Аннотация. Изучение понятия «добросовестность» в сфере государственной службы необходимо с точки зрения антикоррупционных изменений, осуществляемых в правовой системе РА, для обеспечения их согласованности, обеспечения теоретической базы внедряемых изменений и уточнения рамок системы добросовестности.

Это тем более важно с той точки зрения, что исследований о добросовестности в отечественных доктринальных источниках мало, а само понятие «добросовестность» не раскрывается в полном своем содержании. В этом контексте законодательные нормы являются новинкой в армянской действительности, и необходимо обеспечить ясность и на законодательном уровне.

Исходя из изложенного выше, в рамках статьи выделены формулировки, приведенные в международных документах относительно термина «добросовестность». При этом были изучены основные элементы содержания понятия «добросовестность», которые были раскрыты в работах ряда теоретиков.

Обобщая перечисленные выше подходы, в данной статье мы предлагаем определение понятия «общественная добросовестность» с соответствующей формулировкой на законодательном уровне.

В то же время, изучая систему добросовестности, рамки которой закреплены законом «О государственной службе», становится ясно, что она нуждается в некоторой доработке.

В частности, в рамках указанного выше закона институт декларирования представлен отдельно от системы добросовестности, тогда как из цели института декларирования ясно, что он должен быть включен в систему добросовестности.

Кроме того, рекомендуется рассматривать ограничения на принятие подарков в связи с выполнением служебных обязанностей как отдельный элемент системы добросовестности, отделив ее от правил поведения.

Բանալի բառեր - Բարեվարքություն, հասկացություն, նվերներ, հայտարարագրման ինստիտուտ, բարեվարքության համակարգ, օրենսդրություն, էթիկա, վարքագծի կանոններ, հաշվետվողականություն, արժեքներ:

Keywords: integrity, concept, gifts, institution of declaration, Integrity system, legislation, ethics, code of conduct, accountability, values.

Ключевые слова: добросовестность, понятие, подарки, институт декларации, система добросовестности, законодательство, этика, кодекс поведения, подотчетность, ценности.

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Իրավական ակտեր

1. «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենք

Տեսական աղբյուրներ

2. Քաղաքացիական ծառայության պաշտոնի անձնագրով նախատեսված գործառույթների արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ կոմպետենցիաներ, «Բարեվարքություն», <https://www.gov.am/am/announcements/item/346/>
3. “Merriam-Webster” dictionary, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/integrity> ,
4. “Cambridge dictionary”, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/integrity> ,
5. “OECD recommendation of the council on public integrity” 2017, էջ 3, <https://www.oecd.org/gov/ethics/OECD-Recommendation-Public-Integrity.pdf>
6. UNODC, “Knowledge tools for academics and professionals, UNODC Module Series on Integrity and Ethics”, p.8 https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Integrity_and_Ethics_Module_13_Public_Integrity_and_Ethics.pdf
7. J. Patrick Dobel “Integrity in the Public Service”, “Public Administration Review”, 1990 p. 354-366, https://www.researchgate.net/publication/275871995_Integrity_in_the_Public_Service
8. L. Huberts T. Strüwer “Integrity Violations and Corruption in Western Public Governance: Empirical Evidence and Reflection from the Netherlands”, “Public Integrity” 2018, p. 131-149, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/10999922.2017.1350796?needAccess=true&role=button>

Կարապետյան Ե. - ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի իրավագիտության ամբիոնի հայցորդ, ՀՀ արդարադատության նախարարության հակակոռուպցիոն քաղաքականության մշակման և մոնիթորինգի վարչության, հակակոռուպցիոն քաղաքականության մշակման բաժնի պետ, էլ. հասցեն՝ karapetyaneprem@gmail.com:
Ներկայացվել է խմբագրություն 08.11.2023 թ., տրվել է գրախոսության 08.11.2023 թ., երաշխավորվել է իրավ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Է. Շաթիրյանի կողմից, ընդունվել է սպագրության 15.01.2024 թ.: